

PM

Till: Caroline Svensson och Magnus Eckeskog, Lunds kommun

Från: Advokat Caterina Carreman och bitr. jur. Sara Eriksson, Foyen Advokatfirma

Saken: Frågeställning i samband med bildande av naturreservat vid avloppsreningsverk

Ort och datum: Malmö den 30 september 2020

1. Bakgrund

Lunds kommun arbetar med att inrätta ett naturreservat utmed Höje å. Som ett led i arbetet med detta har kommunen bett Foyen Advokatfirma (Foyen) om hjälp med att belysa vilka frågeställningar och risker som det kan finnas för befintlig verksamhet vid Källby reningsverk i samband med bildandet av ett naturreservat i Höjeådalen. Detta är en uppdatering av tidigare PM utifrån att vi fått ytterligare information om driften av verksamheten samt fler scenarier att beakta.

2. Vilka specifika frågor finns att tänka på vad gäller Höjeådalen och aktuellt område?

För aktuellt område i Höjeådalen finns det ett par intressen som kan innebära att utbredningen av reservatet, skötsel eller föreskrifter behöver övervägas noggrant. Av central betydelse för naturreservatet är om Källby reningsverk ska läggas ned eller inte samt om reningsverkets dammar ska ingå i reservatet. Det finns även ledningar med ledningsrätt samt järnvägen som ska byggas ut, vilka måste beaktas. Detta PM kommer endast att behandla problematiken vad avser naturreservatet och reningsverkets verksamhet. Vi har nedan delat upp det hela på tre scenarier gällande reningsverkets verksamhet och dess dammar, där vi går igenom problematiken med var och en av dessa.

2.1 Dammarna i Källby reningsverk ska ingå i reservatet - fortsatt drift enligt nuvarande tillstånd

Om dammarna i Källby reningsverk ska ingå i naturreservatet bör det vara möjligt för VA SYD, under vissa omständigheter, att kunna ha fortsatt drift och nyttjande av dammarna enligt nuvarande tillstånd. Undantag kommer behöva göras i reservatföreskrifterna samt i skötselplanen. Det kan bli en praktisk gränsdragning mellan skötseln av naturreservatet och VA SYDs verksamhet men det bör vara möjligt att lösa de flesta problemen med dialog och avtal. Detta gäller om det inte sker ändringar av verksamheten, alltså att den bedrivs inom ramen för nuvarande miljötillstånd. Scenarie avseende ändring av verksamheten behandlas under avsnitt 2.3.

2.2 Dammarna i Källby reningsverk ska ligga utanför reservatet – fortsatt drift enligt nuvarande tillstånd

Om Källby reningsverk och därmed dammarna ska ligga utanför men i anslutning till naturreservatet och ha fortsatt drift i enlighet med nuvarande tillstånd kommer det vara möjligt att i föreskrifterna undanta verksamheten från reservatföreskrifterna. Detta är en relativt vanlig lösning när en miljöfarlig verksamhet ligger bredvid eller i närheten av ett naturreservat.

2.3 Dammarna i Källby reningsverk ska ingå i reservatet - utökad drift eller nytt tillstånd

Om Källby reningsverk skulle ändra sin verksamhet eller att verksamheten skulle utökas eller omprövas skulle dammarna, om de ligger i reservatsområdet, med mycket stor sannolikhet vålla problem i tillståndsprocessen. Enligt bland andra Naturvårdsverket är det inte möjligt att bevilja ett nytt tillstånd för en miljöfarlig verksamhet, som ett reningsverk, i ett naturreservat. Då det är en befintlig verksamhet och av stort samhällsintresse kan det finnas vissa möjligheter att få igenom ett nytt tillstånd, dock är det inget som VA SYD eller Lunds kommun kan styra över eller garantera utan något som är upp till tillståndsmyndigheten.

Efter viss genomgång av praxis och naturreservatföreskrifter kan vi inte finna något fall där det getts utökat eller ändrat tillstånd för verksamhet av denna art inom naturreservat av den nu aktuella storleken. Bildandet av ett naturreservat kan därmed få mycket stora konsekvenser om Källby reningsverk skulle behöva ändras eller utökas, t.ex. för att tillstånd inte meddelas för Nya Sjölunda. Ett nytt tillstånd för Källby reningsverk skulle med stor sannolikhet inte kunna meddelas om dammarna ingår i reservatet. Det är dock en bedömning för tillståndsmyndigheten.

2.4 Dammarna i Källby reningsverk ska ligga utanför reservatet – utökad drift eller nytt tillstånd

Om reningsverket och dess dammar inte ingår i naturreservatet, men ligger i anslutning till naturreservatet, kan detta få betydelse om Källby reningsverk skulle ändras, utökas eller omprövas. Det skulle inte vara möjligt att utöka Källby reningsverks verksamhetsområde till att även omfatta delar av naturreservatsområdet, utan eventuella ändringar skulle behöva ske inom nuvarande verksamhetsområde. Vår bedömning är att situationen med utökad drift eller nytt tillstånd, såvida inte Källbys verksamhetsområde ska utökas till att omfatta reservatsområdet, vore ett lättare scenario än det i punkt 2.3 ovan. Det kan dock bli en gränsdragning var reservatgränsen ska gå i förhållande till verksamheten, det finns vissa skyddsavstånd att beakta. Det bör noteras att det vid Klagshamns reningsverk finns ett naturreservat precis vid verksamheten och därför bör det vara möjligt att inhämta kunskap från VA SYD om hur det har fungerat där.

När det gäller ett nytt tillstånd går det inte helt att utesluta att tillståndsmyndigheten, oavsett vilka undantag som gjorts vad avser område eller reservatföreskrifter, kommer att beakta och ta hänsyn till naturreservatet vid sin prövning av nytt tillstånd för Källby. Då en ny prövning av verksamheten ligger utanför VA SYD och Lunds kommuns kontroll går det här endast att försöka göra de undantag som är möjliga för att ge bästa möjliga förutsättningar för fortsatt drift.

2.5 Dammarna i Källby reningsverk ska ingå i naturreservat - nedläggning

Om Källby reningsverk skulle läggas ner så kommer verksamhetsutövaren, VA SYD, behöva återställa området. Det framgår inte av dagens tillstånd hur detta ska ske utan det kommer ske i dialog mellan verksamhetsutövaren och tillsynsmyndigheten, sannolikt kommer även berörd fastighetsägare få möjlighet vara med i dialogen. Skulle sanering eller efterbehandling vara nödvändig kan de förutsägbara åtgärderna antingen vara undantagna i föreskrifterna eller så får VA SYD vid tillfället ansöka om dispens eller tillstånd. Vi bedömer att frågan om sanering och återställning under vissa omständigheter till stor del kan hanteras i föreskrifterna. Det kan dock uppkomma problem som inte kan förutses vid upprättandet av föreskrifterna. Ett av de problem som går att förutse men som kan vara svårt att hantera i detta skede är om det behöver skapas en överföringsledning och vem som ska hantera skötseln av de dammar som blir kvar. Om avsikten är att dammarna i framtiden ska utgöra en ny form av verksamhet, exempelvis dagvattendammar, kommer detta vålla problem eftersom det kommer vara svårt att helt undanta en eventuell framtida verksamhet från föreskrifterna. Det som är möjligt är att i föreskrifterna försöka beakta att dammarna blir en del av skötselplanen och reservatet, men det är svårt om de utgör en aktiv del av dagvattenhanteringen för området. Bland annat kan problem avseende ansvar uppkomma. Detta är dock en fråga som behöver utredas ytterligare. Grunden är att vissa delar av efterbehandlingen går att ta hänsyn till men att det finns många parametrar i det som är svåra att förutse, så det är sannolikt att tillstånd eller dispens från reservatföreskrifterna kommer behövas i framtiden vilket skapar viss osäkerhet.

2.6 Dammarna i Källby reningsverk ska ligga utanför reservatet – nedläggning

Om reningsverksdammarna inte är en del av reservatet så kommer reservatet inte beröras direkt av en nedläggning av verksamheten, utan endast som en följd av de efterbehandlingsåtgärder som kan behövas eller om efterbehandlingen ändrar tillgången på vatten till reservatet. Då det i dagsläget är oklart vilka efterbehandlingsåtgärder som skulle behöva vidtas vid nedläggning av Källby reningsverk är det inte möjligt att avgöra vilken inverkan ett naturreservat bredvid verksamhetsområdet skulle ha. Frågan om efterbehandling styrs av tillsynsmyndigheten och till viss del av verksamhetsutövaren. Om det skulle framgå att verksamheten under sin livstid har påverkat områden i naturreservatet eller om det skulle behöva utföras sanering av föroreningar i naturreservatet kommer detta vålla problem eftersom det inte helt kommer vara möjligt

att beakta detta i föreskrifterna. Vidare blir det en efterbehandlingsfråga om vad som kommer att ske med dammarna och hur framtida användning kan komma att påverka reservatet vad avser vattentillgång eller utsläpp från nya verksamheter. Detta är dock en fråga som behöver utredas vidare.

2.7 Övriga verksamhetsutövare/nyttjanderättshavare- några problem?

Inom området finns det ett antal ledningar som enligt uppgifter har ledningsrätt eller servitut. Frågan om påverkan på ledningshavare är något som behöver utredas mer för att få kunskap om hur dessa kan påverkas av ett naturreservat.

Enligt vår uppfattning är det extremt svårt att förlägga den nya järnvägen inom naturreservatet med beaktande på den påverkan det kan få. Området där järnvägen ska förläggas bör undantas från naturreservatsområdet. Det kan även krävas ett visst skyddsavstånd till järnvägen. Detta är en fråga som behöver utredas mer.

Enligt 7 kap. 8 § miljöbalken får inte ett beslut om bildande av naturreservat strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen. Avvikelse får dock göras, om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas. Detta är en fråga som behöver utredas om detta kan ses såsom en mindre avvikelse eller om planarbete måste påbörjas.

3. Slutsatser

Sammanfattningsvis är det av stor betydelse för arbetet med naturreservatet om Källby reningsverk ska läggas ned och om reningsverkets dammar ska ingå i reservatet eller ej. Vid ett scenario där Källby reningsverk ska läggas ner är det inte förrän nytt tillstånd meddelas för Nya Sjölanda, en process Lunds kommun inte styr över, som det är säkert att Källby reningsverk faktiskt ska läggas ned och säkert att verksamheten inte kommer att kräva utökning eller nytt tillstånd. Nedläggning är således ett scenario behäftat med många osäkerheter vilket kompliceras ytterligare om dammarna ingår i reservatet.

Om reningsverket inte ska läggas ned anser vi, utifrån information från VA SYD, att det kommer vara ytterst komplicerat att inkludera dammarna i naturreservatet. Att då ansöka om ändring eller utökning av verksamheten eller söka nytt tillstånd skulle vara mycket svårt på gränsen till omöjligt. Vanligtvis undantas verksamhetsområden för miljöfarliga verksamheter eller andra verksamheter som kan ha stor påverkan på omgivning, som vägar och järnvägar, från naturreservatsområdena.

Vi vill även poängtera att Källby reningsverk endast är en del av problematiken men att det även finns andra verksamheter som kommer att medföra svårigheter vid bildande av ett naturreservat utmed Höje å.